

Miksi maiseman kohtaaminen muuttuu?

Maisemataidetta pidetään usein vanhentuneena kuvataiteen lajityyppinä. Nykyään onkin trendikkäämpää puhua maisemista termeillä ”tilataide” tai ”ympäristötaide”. Pelkästään termi ei ole kokenut muutosta, vaan myös tapa tarkastella maisemaa nykytaiteessa. Outi Koivisto (s. 1982) on kuvataiteilija, jonka teoksissa esiintyvät usein erilaiset kaupunkitilat ja niiden kerrostumat.

Outi Koiviston maisemia esittävien piirrosten kohdalla olisi helppo lähteä maisemataiteen sijaan puhumaan ympäristötaiteesta tai tilataiteesta. Nykytaiteessa *maisema* -sanan sijaan trendikkäämpää on käyttää termejä *tila* tai *ympäristö*, etenkin jos teos levittäytyy galleriaympäristön ulkopuolelle tai käyttää hyväkseen teosta ympäröivää tilaa. Teoksissa jälki on välillä suttuinen, välillä kaoottinen ja masentava, mutta erikoisella tavalla realistinen. Koiviston työskentelyyn kuuluu kirjaimellisesti jälkien tallennus hinkkaamalla välinettä paperiin erilaisten pintojen päällä. Teoksissa on erilaisia piirustuksellisia kerrostumia, jännittäviä jälkiä ja pintoja, joita voi lähteä tulkitsemaan useilla eri tavoilla katsojan mielikuvasta riippuen. Yhdellä silmäyksellä ei kuitenkaan ole mahdollista ymmärtää heti koko maisemaa.

Tapa katsoa teosta on kokenut suuriakin muutoksia, kun ihmisten ympäristösuhde on muuttunut teollistumisen myötä. Huoli luonnon ja maiseman muutoksesta on herännyt. Maisema ei myöskään enää pyri ihanteellisen, kauniin ja mieltä rentouttavan maiseman kuvaamiseen, vaan johonkin muuhun. Koiviston teokset eivät kuvaa ihanteita, vaan ovat kirjaimellisesti jälkiä, joita on tehty hinkkaamalla rosoisia pintoja hiilellä paperia vasten.

Outi Koiviston teos *Becoming (A Part of the Landscape)* (2014)

Maiseman näkemiseen liittyy aina katsojan käsitys siitä, mikä maisema itse asiassa on. Käsitys määrittyy sen mukaan, missä ajassa katsoja elää, missä ympäristössä hän on kasvanut ja mistä kulttuurista hän on kotoisin.

Tapa tarkastella on siis sidoksissa aikaan ja paikkaan, ja se muuttuu jatkuvasti. Maisema on osa kuvataiteen perinteistä lajityyppiä, johon liittyy aina katsojan suhde omaan ympäristöön. Esimerkkinä maisemasta, jonka vain nykykatsoja kykenee tulkitsemaan, voisi toimia Koiviston teos *Becoming (A Part of the Landscape)*, 2014. Siinä raskaat yläreunan viivakimput muistuttavat katujen päällä ja seinien vierustoilla roikkuvia sähköjohtoja. Itse vastaavanlaiset johtojen viritelmät todistanut henkilö pystyy helposti yhdistämään näyn päättöminä ja runsaina lepävistä johdoista ahtaaseen, kiireiseen ympäristöön, aivan tietynlaiseen kaupunkimaisemaan. Toisaalta johdot voivat tuoda mieleen myös tietyn yhteiskuntaluokan asuinalueen, ehkä myös mielikuvia eriarvoisuudesta tai huolta ympäristökysymyksistä.

Koivisto myös rakentaa teoksia niin, että niitä voi samanaikaisesti tarkastella useammasta eri kuvakulmasta ja eri läheisyyksiltä. Vaikka piirroksiin ovat vaikuttaneet inspiraatiomielessä esimerkiksi unenomaiset surrealistit, teokset eivät silti ole fantasiaa, vaan hyvin realistisiakin taltiointeja eletyistä ja koetuista ympäristöistä.

Maiseman käsittämiseen kuuluu katsojan oma ymmärrys ja kokemus siitä, mitä katseen kohteena olevassa maisemassa oikeastaan tapahtuu. Taide on onnistunutta silloin, kun se herättää kokijassa tunteen, tai kun katsojassa herää jokin oma muisto tai kokemus, kun hän kohtaa teoksen. Vaikka maisemataide ei olisikaan käsin kosketeltavissa olevaa, voivat Koiviston rosoiset jäljet ja pinnat saada aikaan oman tuntemuksen jäljitellyn materiaalin pinnasta ja mielikuvan siitä, miltä hiekkainen kallio tuntui kesällä paljaiden jalkojen alla.

Kirjoittaja on taidehistorian maisteriopiskelija Helsingin yliopistossa. Teksti on kirjoitettu osana Katja Raunion vetämää Taiteesta kirjoittamisesta -kurssia.

LÄHTEET

- **Johansson, Hanna.** *Kohteen kosketuksia: nykytaide ja maisema.* Teoksessa *Maisema Kiasman kokoelmassa*, Kiasma nykytaiteen museo, Helsinki 2006
- **Koivisto, Outi.** Työhuonevierailu/haastattelu, Helsinki 23.1.2019